

Svar på skriftligt spørgsmål om författarnas inkomstbildning och ersättningar för utlåning

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 148/2023 rd undertecknat av riksdagsledamot Jari Koskela /saf:

Hur har regeringen utrett behovet av ersättning för användning av e-ljudböcker på bibliotek hos inläsare av ljudböcker och berättigandet för just denna grupp till sådan ersättning, och hur ser regeringen till att inkomstbildningen för litterära upphovsmän inte försvagas till följd av lagändringen, om inläsare av ljudböcker ges rätt till ersättning och e-bokhyllor dessutom lämnas utanför ersättningen?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Syftet med beredningen av regeringens proposition har varit en till grunderna tydlig, exakt avgränsad och fungerande ersättningsrätt vars tillämpningsområde är entydigt. Det är inte fråga om en upphovsrättslig ersättning som är jämförbar med utlåningsersättningen, utan en annan typ av ersättning som närmast påminner om stöd för kultur. Det finns därför ingen skyldighet utifrån att reglera ersättningen.

Användningen av elektroniskt material på bibliotek kräver alltid tillstånd av upphovsmannen, i praktiken förläggaren. Ersättningsrätten för e-böcker och e-ljudböcker sträcker sig till samma typer av verk för vilka det för tryckta böcker och ljudböcker betalas utlåningsersättning: litterärt verk, musikaliskt verk, bildkonstverk, fotografiskt verk – alla dessa typer av verk nämns i paragrafen.

I regeringspropositionen har man i fråga om e-ljudböcker utöver upphovsmän identifierat en annan central grupp av rättsinnehavare: inläsare av ljudböcker, dvs. muntliga framförare av litterära verk. Utan den utövande konstnärens eller inläsarens insats finns det ingen e-ljudbok som skulle kunna användas på bibliotek. Till inläsare av ljudböcker betalas motsvarande ersättning till exempel i Danmark, Kanada och Storbritannien

Förslaget till ersättningsandel för inläsare förhandlas årligen mellan Sanasto, Kopiosto och Teosto, de kollektiva förvaltningsorganisationerna som administrerar utlåningsersättningen och den nya ersättningen för användningen på bibliotek. Organisationerna kan då beakta alla omständigheter som är relevanta i förhållande till varandra i fråga om ersättningsandelar. Undervisnings- och kulturministeriet fastställer förhandlingsresultatet.

Utöver ett skäl som hänför sig till bestämmelsernas tydlighet och tillämpning hänför sig även ett praktiskt skäl till uteslutandet av e-bokhyllor från tillämpningsområdet. Genom den lösning som föreslås i regeringens proposition är det möjligt att i viss mån förutse användningen av e-material för biblioteksändamål och beloppet av det anslag som behövs för ersättning, medan användningen av e-bokhyllor i sin tur är svårare att uppskatta på förhand. Dessutom är förändret av statistik över användningen och grunderna för fastställandet av ersättningen en utmaning. Eftersom det inte är möjligt att utesluta utländska upphovsmän från ersättningens tillämpningsområde ökar användningen av e-bokhyllor, som dessutom ofta är utländska tjänster, och verk av utländska upphovsmän som ingår i dem, sannolikheten för att ersättningarna går till utländska i stället för inhemska upphovsmän.

Den föreslagna regleringens funktion och tillgodoseendet av ersättningsrätten samt utvecklingen av användningen av e-material på bibliotek och anslagets tillräcklighet för ersättningar kommer att följas upp. Då kommer även behoven för fortsatt utveckling av tillämpningsområdet för ersättningsrätten att bedömas.

Helsingfors 05.12.2023

Forsknings- och kulturminister Sari Multala